

MEER RUIMTE VOOR ELKE GRAANPLANT

“Ook ik ben chemisch opgeleid, net als mijn vader”, begint bio-akkerbouwer Kees Steendijk zijn verhaal. Kees en zijn echtgenote Connie hebben een akkerbouwbedrijf in Kamperland op het Zeeuwse eiland Noord-Beveland. Bio zoekt Boer en Bio zoekt Keten organiseerden in juli een excursie naar deze bevlogen biotelers.

— Patrick Dieleman

Noord-Beveland ligt ten noorden van het Veerse meer. Bijgevolg is toerisme, naast akkerbouw, een belangrijke economische activiteit geworden op het eiland. Ook Kees en Conny pikken daar een graantje van mee. De beslissing tot omschakelen kwam er in 2000, nadat ze het bedrijf overnamen van Kees' ouders. “We dienden rendement te halen om de overname te bekostigen. Een rendementsberekening wees uit dat bioteelt een klein plusje zou opleveren”, vertelt Kees. “We beslisten wel om eventueel terug te keren na 5 jaar,

indien het niet zou lukken. Zo ver is het nooit gekomen, omdat we het leuk vinden om hand in hand te gaan met de natuur en daarbij een goed product te telen. We werken ondertussen samen en wisselen informatie uit met een veertigtal andere Zeeuwse bioboeren.”

Winkel

Half juni openden Kees en Conny hun hoevewinkel. Daarin verkopen ze eigen producten, maar ook producten van collega's. “Ik was het beu om voor supermarkten mooie producten af te leveren, die dan worden afgekeurd. Waarom zouden we die producten onthouden aan de mensen in onze eigen streek?” Kees en Conny werken samen met 18 collega's uit de regio in het samenwerkingsverband Biologische Boeren Bouwen Bruggen. Behalve de eigen hoevewinkels benaderen ze ook agrimarkten en campings. “Men-

sen willen steeds meer producten met een verhaal”, meent Kees, “daar ligt een kans voor ons.”

Het project Boer zoekt Buur is heel inventief. Er worden burgers gezocht die 250 euro willen doneren, die gebruikt wordt om te investeren in zonnepanelen. De burgers krijgen gespreid over 6 jaar 300 euro terug onder de vorm van biologische producten.

Bodem niet berijden

Al in 2002 beslisten de Steendijks om over te schakelen op het rijpadensysteem en sedert 2006 worden de werktuigendragers ondersteund door gps. “We wilden de bodem zo veel mogelijk ontlasten. Zeker op onze zware kleibodem vermindert je het poriënvolume, zodra je de bodem indrukt.” In 2008 ging Kees nog een stap verder. Hij verkocht zijn ploeg, om zich zodoende onder druk te zetten

.....
Wanneer de planten te weinig plaats hebben, zie je veel aren die nooit tot volle wasdom komen.

om over te schakelen op niet-kerende bodembewerking. "De reden was dat we het jaar voordien veel nadelen ondervonden van het ploegen: op kleigrond vraagt ploegen enorm vele energie. De ploegzool belet dat water wegzakt na de regen en op droge bodem belet die de capillaire opstijging. Bovendien verstoort ploegen de wormengangen, die dan niet meer kunnen benut worden door de wortels om dieper te groeien. We werken op 4 m in plaats van 3,20 m, omdat bij de omschakeling al veel machines die breedte hadden." Dat is mogelijk omdat alle grond rondom de bedrijfszetel ligt, en ze niet op de openbare weg moeten rijden. Binnen enkele maanden verwacht Steendijk een nieuwe werktuigendrager, de Almobiël. Die wordt ontwikkeld met steun van EU-fondsen voor plattelandontwikkeling (www.multitooltrac.com). De insteek is om een machine te hebben die ook de oogst vanop de rijpaden kan uitvoeren. Momenteel lukt dat nog niet voor aardappelen en wortels. Het toestel zal zowel met diesel als elektriciteit kunnen rijden. De spoorbreedte zal aanpasbaar zijn en stuurbaar op 4 wielen. Er komt een rechtstreekse aandrijving met elektromotoren op de wielen. Dit veroorzaakt volgens Kees veel minder energieverlies dan met oliepompen. De cabine kan naar voor of achteren schuiven, naargelang er zicht moet zijn op het werktuig of op de weg. Er is een hefinrichting vooraan, achteraan en tussen de wielen. Het eerste prototype, dat bestemd is voor een landbouwer in de Noordoostpolder, zou half september geleverd worden. De volgende is voor Kees.

Een volgend project is de teelt van groenbestedingsgewassen. Gras-klover en luzerne brengen stikstof in de bodem, net als erwten en bonen. Ze kunnen ook alternatief benut worden door ze op andere percelen te brengen als organische bemesting. Het is moeilijk om aan mest van biologische veehouderij te komen omdat Zeeland weinig (biologische) veehouderij kent. Bijgevolg moet de mest uit Noord-Brabant komen, wat hoge transportkosten met zich meebrengt. Bij de rondgang over het bedrijf krijgen we de onkruidbrander te zien, die ook ingezet wordt voor loofddoding van aardappelen. Ook de schoffelmachine met vingerwieders draait heel wat uren. Kees toont ook trots het ligbed dat aan één van de werktuigendragers hangt. "Nu is het gedemonteerd, maar normaal liggen hier matrassen en hoofdstunen op voor de widders. Er zijn ook bevestigingspunten voor parasols. Dankzij de gps kan Kees mee wieden, maar voor noodsituaties

beschikt hij ook over een joystick en een noodstop. Omdat er ieder seizoen heel wat voertuigbewegingen nodig zijn, hebben alle percelen grasstroken op de hoofdeinden.

Supergraan

Kees heeft een manier van graan telen ontwikkeld die opvallend afwijkt van wat gangbaar is. Vorig jaar werden zijn inspanningen bekroond met de Ekoland Innovatieprijs. In essentie komt het er op

al 10 jaar bezig met die manier van telen, maar hij blijft ze onderbouwen met waarnemingen en metingen, zowel van de kiemkracht voor het zaaien als van de uitstoeiing. Hij gaat voor de hoogste kiemkracht en gebruikt daarom enkel zaaigraan dat voldoende gevuld is. De voorsprong die de plantjes daarmee opbouwen kunnen de andere niet meer inhalen tijdens het groeiseizoen. De eerste stap is de selectie van het zaad. Kees koopt geregeld zaaigraan aan, maar

TEELTPLAN

Kees en Conny Steendijk hebben ongeveer 80 ha akkerbouwgewassen. Ze hanteren een zeer ruim teeltplan met onder meer 2 jaar luzerne of gras-klover, uien, graan (tarwe en spelt), aardappelen en dan pompoenen of erwten of bonen voor de conservenindustrie. Vroeger teelde hij ook rode biet en wortels en op de lichtste stukken witloof-

wortelen. Tussendoor worden ook groenbedekkers zoals gele mosterd, Alexandrijnse klover, facelia en ook wel eens zomergraan ingeschakeld. Het graan wordt gemalen in een windmolen in Wissekerke en verkocht aan een biologische bakker in Vlissingen.

Kees Steendijk vergelijkt een van zijn tarweplanten (rechts) met een plant van de buurman. Niet alleen is ze langer en forser, ze heeft ook duidelijk meer goed gevulde aren.

neer dat hij veel minder dicht zaait, opdat iedere plant voldoende ruimte en licht heeft om zich te ontwikkelen. 'Wortelintensificatie' noemt Kees dat. Het idee haalde hij bij zijn oom. Die teelde op een soortgelijke manier graan in Duitsland en later ook in Brazilië. Ondertussen is Kees

hij geeft de voorkeur aan zaaigraan van eigen vermeerdering, omdat dit hem toelaat om alleen de grootste graankorrels te zaaien. Die hebben meer reserves voor een vlotte start. "Omdat ik vorig najaar geen wintertarwe kon zaaien, diende ik zaad van zomertarwe aan te kopen. Dat had een duizendkorrelgewicht van 36. Ik noem dat kippenvoer, bij mijn zelf gewonnen wintertarwe was dat 68 en bij zomertarwe haal ik ook 48 tot 52." Kees heeft een eigen schoningslijn. Hij weerhoudt enkel de fractie tussen 2,5 en 3,2 mm. Vaak is dat slechts enkele procenten van de geoogste partij. Voor al zijn teelten gebruikt Kees Steendijk een precisiezaaimachine van Kverneland met elke 25 cm één zaaielement. Omdat de zaaischijven verwisselbaar zijn, kan hij daarmee om het even welke zaadgrootte zaaien. Door zaaielementen al dan niet te vullen, kan in veelvouden van 25 cm worden gezaaid. Die afstand past ook bij de schoffelmachines op het bedrijf. Graan wordt gezaaid met een rijenafstand van 25 cm en 3 tot 5 cm in de rij. Doorgaans gebruikt hij slechts 40 tot 50 kg per ha en haalt daar bij wintertarwe opbrengsten mee van bijna 10 ton. Ooit wist hij in een proef met 9 kg zaad per ha meer dan 9 ton/ha te oogsten. Wintertarwe zaait hij pas vanaf half oktober, om

aantastingen door luizen en schimmels te vermijden. "Wintertarwe heeft als voordeel dat je nog eens kan wiedeggen voor de winter. Na de winter kan je vervolgens heel hard eggen. Zelfs als de plantjes daardoor bedekt geraken met grond, werken ze zich snel weer boven."

Op een perceel met de zomerbaktarwe Lavett vergelijkt Kees zijn eigen planten met graanplanten van het perceel van een buurman. Die werden op dezelfde dag ingezaaid. Bij de planten van de buurman telt hij 2,5 stoelen per plant, bij zijn eigen planten zijn dat er minstens 8. "Wanneer

de planten te weinig plaats hebben, zie je veel aren die nooit tot volle wasdom komen", weet Kees. "Dat kost ongelooflijk veel energie voor de plant en dat is ballast voor de productie. In de klassieke teelt gaat 60% van de aren verloren en ook een deel van de wortels sterft af. Licht is een sleutelfactor in de ontwikkeling. Met een ruime stand blijven de stengels ook langer groen." Dat weegt door voor de productie. Het is opvallend hoe lang de aren zijn (zie ook foto p. 14). Ik tel soms 15 etages korrels per aar. Ook dat blijkt het gevolg te zijn van de open stand van het gewas. Op de vraag of deze manier van telen ook al wetenschappelijk onderzocht is, reageert Kees dat de proefhoeve in Colijnsplaat al eens een proef opzette. "Zij wisten daarmee geen verschil aan te tonen, maar ze gebruikten niet-opgeschoond zaad. Volgens mij zit het huidige systeem van graan telen aan zijn top, met dit systeem kan je wel verder komen." ■

Doordat de zaaielementen op 25 cm geplaatst zijn, kan Steendijk hiermee op elke afstand zaaien die een veelvoud is van 25 cm.